

Ante Kožul
Silvija Krpes
Krunoslav Samardžić
Milan Vukelić

MOJA³ ZEMLJA

Radna bilježnica iz geografije za sedmi razred osnovne škole

4. izdanje

2024.

Nakladnik

ALFA d. d. Zagreb

Nova Ves 23a

Za nakladnika

Ivan Petric

Direktorica nakladništva

mr. sc. Daniela Novoselić

Urednik za Geografiju

Marko Labus

Recenzija

dr. sc. Anica Čuka

Ružica Ivanković-Ciotti

Damir Vinković

Marijana Bandić Buljan

Tihomir Kovačić

Lektura i korektura

Kristina Ferenčina

Likovno i grafičko oblikovanje

Zorica Adamović

Izrada karata

Slaven Tomakić

Nikola Štambak

Ilustracija i fotografija

www.shutterstock.com

Digitalno izdanje

Alfa d. d.

Mozaik Education Ltd.

Tiskara

Tiskara Zrinski d. o. o.

Proizvedeno u Republici Hrvatskoj, EU

Drugi obrazovni materijal odobrila je Agencija za odgoj i obrazovanje od **30. listopada 2020.:** **KLASA: 602-09/20-01/80,**
URBROJ: 561/1-20-3.

© Alfa

Ova knjiga, ni bilo koji njezin dio, ne smije se umnožavati ni na bilo koji način reproducirati bez nakladnikova pismenog dopuštenja.

SADRŽAJ

1. OPĆA OBILJEŽJA EUROPE	5	5. JUŽNA EUROPA	49
1.1. Veličina, geografski smještaj i položaj Europe	5	5.1. Europsko Sredozemlje	49
1.2. Geološka starost i reljef Europe	8	5.2. Život uz more i krš	52
1.3. Obale i mora Europe	11	5.3. Održivi razvoj turizma	54
1.4. Vode europskog kontinenta	14	5.4. Italija – država neravnomjernog razvoja	56
1.5. Klimatska obilježja Europe	17	6. JUGOISTOČNA EUROPA	59
2. POLITIČKA I UPRAVNA ORGANIZACIJA EUROPSKOG PROSTORA	19	6.1. Jugoistočna Europa - most između Europe i Azije	59
2.1. Politička slika Europe	19	6.2. Mozaik naroda i kulture	62
2.2. Ujedinjavanje Europe	21	6.3. Bosna i Hercegovina – multietnička država	64
2.3. Suvremena Europa i svijet	24	7. ZAPADNA EUROPA	67
3. DEMOGRAFSKE I GOSPODARSKE POSEBNOSTI EUROPE	27	7.1. Zapadna Europa - suživot različitosti	67
3.1. Stanovništvo europskog kontinenta	27	7.2. Kolijevka industrijske revolucije i urbanizacije	70
3.2. Narodi, jezici i religije Europe	30	7.3. Život uz more i od mora	73
3.3. Europska jezgra i periferija	34	7.4. Gospodarsko središte Europe	76
4. SREDNJA EUROPA	38	8. SJEVERNA EUROPA	79
4.1. Živjeti u Alpama	38	8.1. Život na sjeveru	79
4.2. Nizine koje okupljaju stanovništvo i gospodarstvo	41	8.2. Prirodna bogatstva Sjeverne Europe	82
4.3. Srednja Europa – sudar zapada i istoka Europe	44	8.3. Održivi razvoj sjevera	85
4.4. Njemačka – gospodarska snaga Europe	46	9. ISTOČNA EUROPA	88
		9.1. Istočna Europa - kontinentalna regija	88
		9.2. Gospodarska slika europskog istoka	91
		9.3. Ruska Federacija	93

Pred tobom je radna bilježnica iz geografije Moja Zemlja 3, koja će ti biti suputnik u 7. razredu. Smatraj je prijateljicom koja će ti pomoći u utvrđivanju novih nastavnih sadržaja. Što je češće budeš rješavao/rješavala, brže ćeš dolaziti do novih spoznaja. Većinu odgovora možeš pronaći u udžbeniku i neka ti je to podsjetnik za nastavak učenja o geografiji. Svakako zaviri i u potpise fotografija, nazive geografskih karata te u zanimljivosti. Možda ćeš ponekad trebati uložiti i dodatni trud za pronalazak odgovora, ali to shvati kao malo istraživanja. Osim toga nemoj zaboraviti na pojmovnik na kraju udžbenika jer ti može puno pomoći.

Sigurni smo da će ti ova radna bilježnica omogućiti širenje znanja o našem kontinentu, Europi te o svijetu kako bi postao/postala pravi geograf.

1. OPĆA OBILJEŽJA EUROPE

1.1. VELIČINA, GEOGRAFSKI SMJEŠTAJ I POLOŽAJ EUROPE

1. U sljedećim zadacima zaokruži točan odgovor.

- A. Koji je od ovih kontinenata površinom manji od Europe?
- a) Afrika
 - b) Antarktika
 - c) Australija
 - d) Azija
- B. Koji od ovih kontinenata ima više stanovnika od Europe?
- a) Australija
 - b) Azija
 - c) Južna Amerika
 - d) Sjeverna Amerika

2. U sljedećim su rečenicama podebljani pojmovi odvojeni kosim crtama. U svakom paru zaokruži pojam koji je točan.

- A. Europa je u potpunosti smještena sjeverno od **ekvatora** / **sjeverne polarnice**, a kroz nju prolazi i **sjeverna obratnica** / **početni meridijan**.
- B. Europa se najvećim dijelom nalazi u **sjevernom umjerenom** / **sjevernom hladnom** toplinskom pojasu i **ima** / **nema** povoljne uvjete za naseljavanje i razvoj gospodarstva.
- C. Dogovorenu (prirodnu) granicu Europe i Azije čine **nizina** / **gorje** Ural, **rijeka** / **jezero** Ural, **jugozapadna** / **sjeverozapadna** obala Kaspijskog jezera, **nizina** / **planina** Kavkaz te morski **prolazi** / **kanali** Bospor i Dardaneli i Mramorno more između njih.
- D. Eksklava Gibraltar pripada **Španjolskoj** / **Ujedinjenom Kraljevstvu**. Smješten je na jugu **Apeninskog** / **Pirenejskog** poluotoka, na dodiru Atlantskog oceana i **Sjevernog** / **Sredozemnog** mora. Za vedrog vremena s njegovih se obala može vidjeti **Afrika** / **Azija**.

3. Sljedeće zadatke riješi uz pomoć priložene geografske karte.

- A. Brojem 1 označena je najsjevernija kopnena točka Europe – rt _____ u državi _____. Točka je smještena u _____ toplinskom pojasu.
- B. Brojem 2 označena je najjužnija kopnena točka Europe – rt _____ u državi _____. Točka je smještena u _____ toplinskom pojasu.
- C. Brojem 3 označena je najzapadnija kopnena točka Europe – rt _____ u državi _____. Točka je smještena (*upisati stranu svijeta*) _____ od početnog meridijana.
- D. Brojem 4 označena je najistočnija kopnena točka Europe koja se nalazi na sjeveru gorja _____ u državi _____. Točka je smještena (*upisati stranu svijeta*) _____ od početnog meridijana.
- E. **Plavom** bojom podebljaj granice među državama koje čine političku granicu Europe i Azije.
- F. **Zelenom** bojom podebljaj granice među državama koje čine granicu Zapadne Europe i Južne Europe.
- G. **Narančastom** bojom podebljaj granice među državama koje čine granicu Istočne Europe i Jugoistočne Europe.
- H. **Crvenom** bojom podebljaj granice među državama koje čine granicu Zapadne Europe i Srednje Europe.
- I. Zaokruži otok u Sredozemnom moru koji pripada Zapadnoj Europi. Otok se zove _____.

4. Odgovori na pitanja.

A. Navedi najmanje tri obilježja zbog kojih su Europa i Azija, iako povezani kopnom, zasebni kontinenti.

B. Navedi najmanje tri primjera koji pokazuju utjecaj Europe na ostale dijelove svijeta.

5. Sljedeće zadatke riješi uz pomoć priložene geografske karte paneuropskih prometnih koridora.

A. Paneuropski prometni koridor X. prolazi kroz glavni grad Hrvatske _____ i njime je Hrvatska uključena u prometno povezivanje Srednje Europe, (*upisati naziv geografske regije*) _____ Europe i Južne Europe.

B. Paneuropski prometni koridor V. ima izlaz na obalu Jadranskog mora u lukama _____ i _____. Njime je Hrvatska uključena u prometno povezivanje Srednje Europe, Jugoistočne Europe i (*upisati naziv geografske regije*) _____ Europe.

C. Paneuropski prometni koridor VII. prolazi kroz Hrvatsku rijekom _____.

D. Na geografskoj karti zaokruži glavne gradove država duž prometnih koridora X., V. i VII.

1.2. GEOLOŠKA STAROST I RELJEF EUROPE

1. Odredi točnost tvrdnji. Zaokruži slovo T ako je tvrdnja točna, a slovo N ako je tvrdnja netočna.

A. Pangea je naziv za kontinent koji je postojao tijekom era ranog paleozoika i kasnog mezozoika.	T N
B. Mezozoik je era poznata po mnogim vrstama dinosaura.	T N
C. Era u kojoj danas živimo naziva se kenozoik.	T N
D. Eoni su sastavljeni od duljih razdoblja koja nazivamo ere.	T N

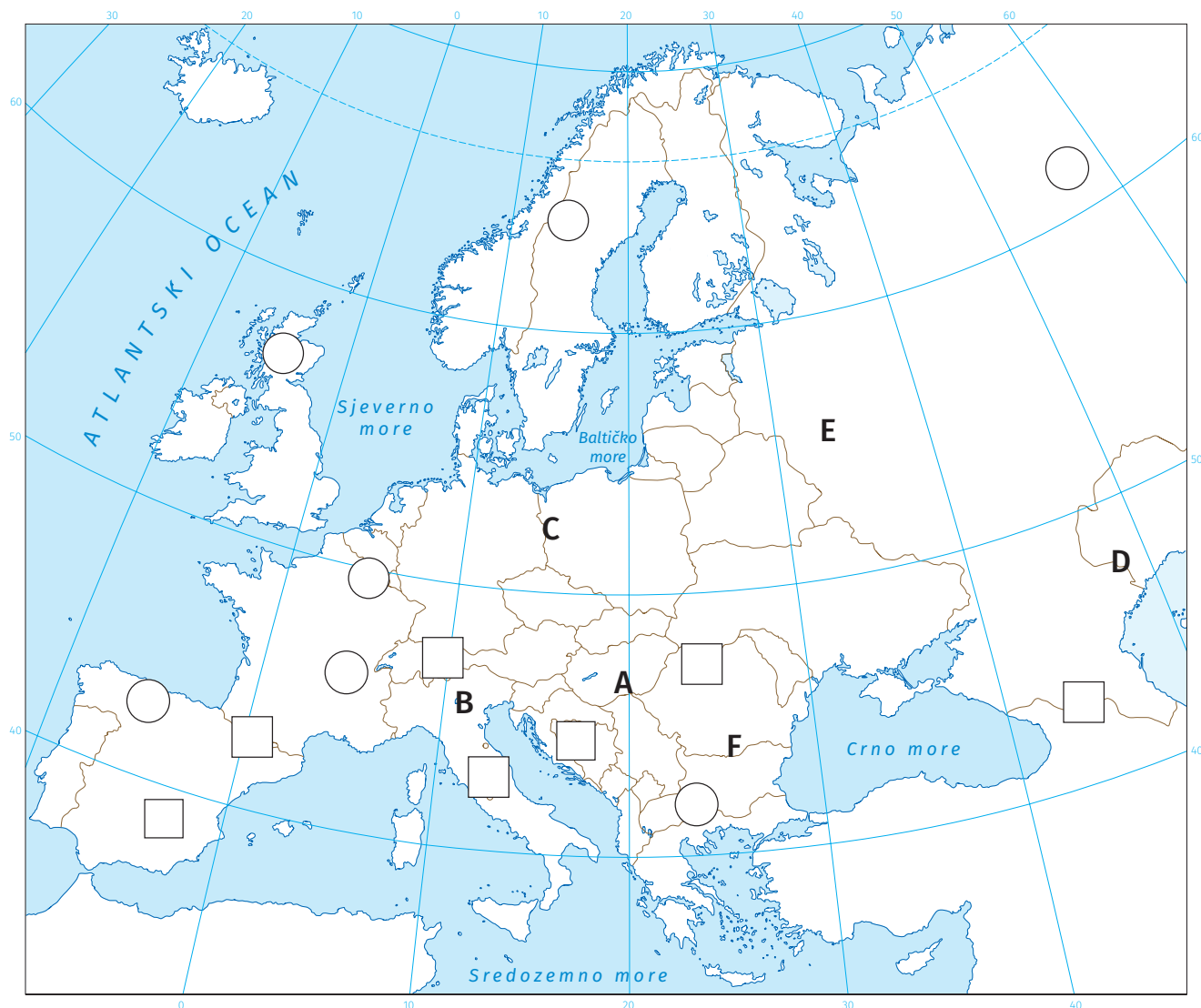
2. Poveži lijevi i desni stupac upisivanjem odgovarajućih slova iz lijevog stupca na praznu crtu ispred desnog stupca. Dva su obilježja u desnom stupcu višak.

A. vulkanske stijene	_____ nastaju preobrazbom zbog promjene svojstava
B. preobražene stijene	_____ nastaju grijanjem magme ispod površine Zemlje ili lave na površini Zemlje
C. taložne stijene	_____ nastaju hlađenjem magme ispod površine Zemlje ili lave na površini Zemlje
	_____ nastaju taloženjem materijala na kopnu ili u vodi
	_____ nastaju taloženjem materijala isključivo na kopnu

3. Prisjeti se izgleda starih gromadnih gorja i mladih ulančanih planina. Skiciraj ih te navedi njihova obilježja.

Prostor za crtanje i opis::

4. Sljedeći zadatak riješi uz pomoć priložene geografske karte.

A. U prazne kvadratiće upiši broj pripadajuće mlade ulančane planine. Dva su kvadratića višak.

1 – Pireneji 2 – Dinaridi 3 – Alpe 4 – Karpati 5 – Kavkaz

B. U prazne kružice upiši broj pripadajućeg starog gromadnog gorja. Dva su kružića višak.

6 – Skandinavsko gorje 7 – Središnji masiv 8 – Kantabrijsko gorje 9 – Rodopi 10 – Ural

C. Na geografskoj karti slovima su označene europske nizine.
Upiši njihove nazive na odgovarajuću crtu.

A – _____

B – _____

C – _____

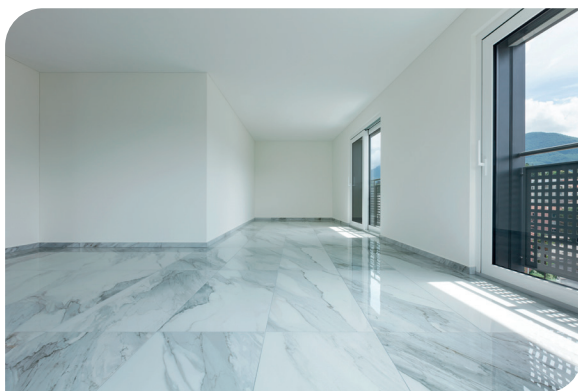
D – _____

E – _____

F – _____

5. Sljedeći zadatak riješi uz pomoć priloženih fotografija.
Na crte pored fotografije upiši kojoj vrsti stijene prema postanku pripada te njezin naziv.

6. Istraži koji su otoci na prostoru Europe vulkanske građe te navedi što je razlog tomu.

1.3. OBALE I MORA EUROPE

1. U sljedećim zadacima zaokruži jedan točan odgovor.

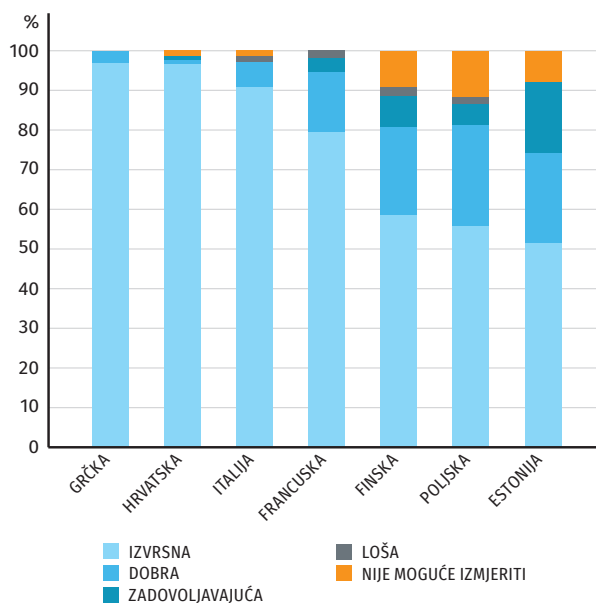
A. Koje od navedenih mora pripada skupini zatvorenih mora i ekološki je ugroženo?

- a) Barentsovo more
- b) Norveško more
- c) Sjeverno more
- d) Sredozemno more

B. Koja mora spaja morski prolaz Dardaneli?

- a) Crno more i Mramorno more
- b) Egejsko more i Mramorno more
- c) Mramorno more i Jadransko more
- d) Sredozemno more i Crno more

2. Sljedeće zadatke riješi uz pomoć grafičkog prikaza kvalitete mora za kupanje uz obale pojedinih država.

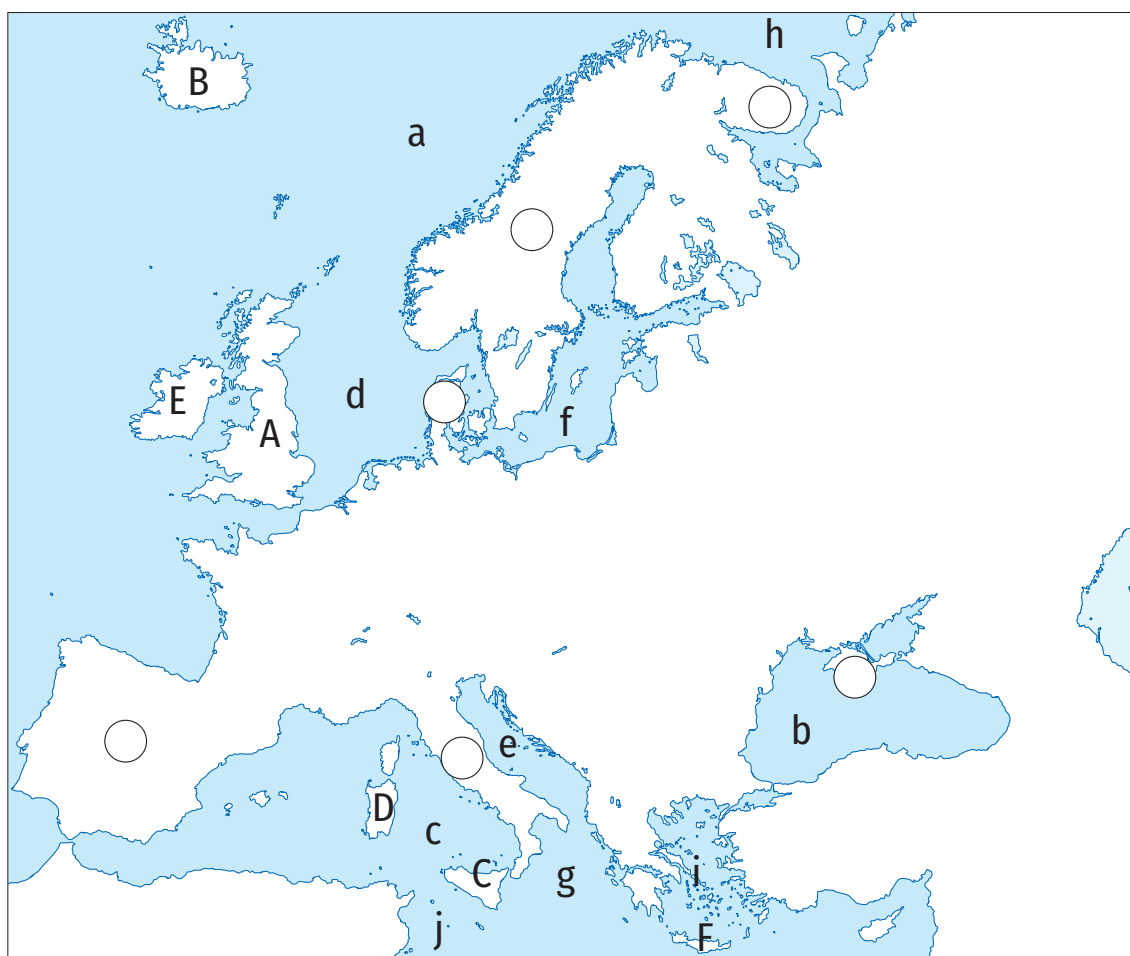
A. Imenuj države u kojima je na više od 90 % kupališta kvaliteta mora ocijenjena izvrsnom.

B. Imenuj tri države u kojima je najmanji postotak kupališta s izvrsnom kvalitetom mora.

- C. Imenuj morsko i obalno pročelje kojem pripadaju obale europskih država sa slabijom kvalitetom mora za kupanje.

- D. Navedi tri najčešća uzročnika onečišćenja mora Europe.

3. Sljedeće zadatke riješi pomoću priložene geografske karte.

- A. U prazne kružice upiši broj pripadajućeg poluotoka.

1 – Apeninski poluotok 2 – Jylland 3 – Kola 4 – Krim 5 – Pirenejski poluotok

6 – Skandinavski poluotok

B. Na karti su velikim tiskanim slovima označeni otoci. Upiši ime otoka uz odgovarajuće slovo.

A _____

B _____

C _____

D _____

E _____

F _____

C. Na karti su malim tiskanim slovima označena mora. Upiši ime mora uz odgovarajuće slovo.

a _____

b _____

c _____

d _____

e _____

f _____

g _____

h _____

i _____

j _____

4. Objasni svojim riječima.

A. Opiši utjecaj posljednjeg ledenog doba na izgled obala Europe.

B. Definiraj pojam *maritimnost* te objasni zašto se za Europu kaže da je najmaritimniji kontinent.

C. Usporedi norveški i dalmatinski tip obale.

1.4. VODE EUROPSKOG KONTINENTA

1. Poveži lijevi i desni stupac upisivanjem odgovarajućeg slova iz desnog stupca na praznu crtu ispred pojmova u lijevom stupcu. Jedno je slovo u desnom stupcu višak.

_____ Dnjestar	A. arktički slijev
_____ Pečora	B. atlantski slijev
_____ Seine	C. crnomorski slijev
	D. sredozemni slijev

2. Sljedeći zadatak riješi uz pomoć geografske karte Europe u Geografskom školskom atlasu.

Upiši u tablicu tražene podatke za odabrane rijeke: ime države u kojoj se nalaze izvor i ušće rijeke, po jedan lijevi i desni pritok te ime slijeva kojem pripada.

rijeka	izvor (država)	ušće (država)	lijevi pritok	desni pritok	slijev
Dunav					
Rajna					
Volga					

3. Objasni svojim riječima.

- A. Opiši glavna obilježja rijeka Skandinavskog poluotoka.

- B. Navedi najvažnija gospodarska značenja rijeka.

C. Definiraj pojem *lido*.

4. U prazne kvadratiće upiši pojmove koje definiraju sljedeće izjave. Slova iz zatamnjenih kvadratića upiši istim redoslijedom na praznu crtu na kraju zadatka i dobit ćeš traženi pojam.

- A. Ledenjačko jezero, površinom najveće u Europi.
- B. Jezera koja je stvorio čovjek.
- C. Najprometnija i gospodarski najvažnija europska rijeka.
- D. Rijeka arktičkog slijeva.
- E. Najdulja i vodom najbogatija europska rijeka.

Traženi pojam.

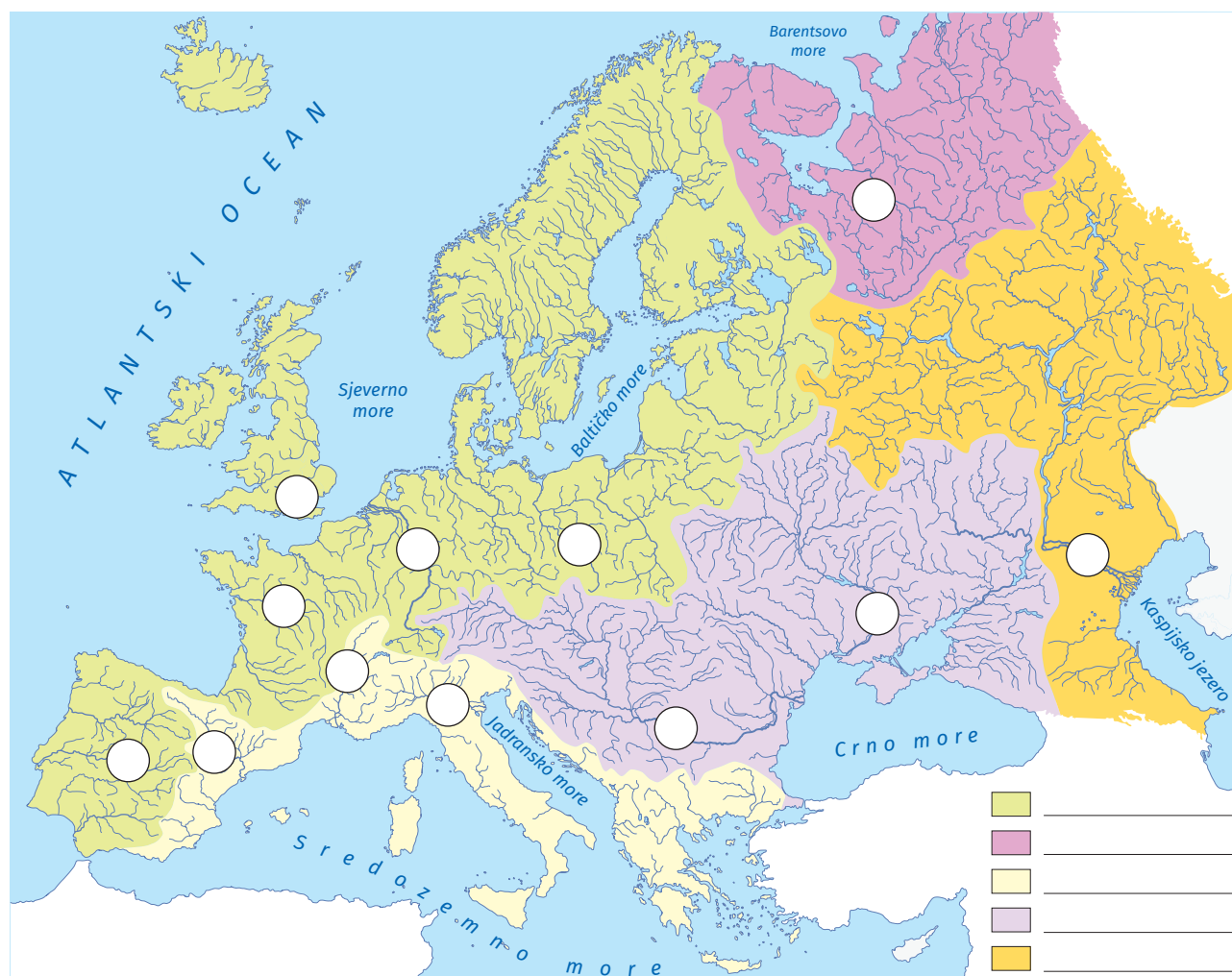
Rijeka na čijim obalama leže četiri glavna grada – Beč, Bratislava, Budimpešta i Beograd.

- 5. U sljedećem zadatku poveži parove tako da pojmovima pridružiš odgovarajuće slovo i broj. Jedno slovo i jedan broj su višak.**

Poveži europska jezera s načinom postanka te državom u kojoj se nalazi.

_____ jezero Bolsena	A. krško jezero	1. Hrvatska
_____ Modro jezero	B. ledenjačko jezero	2. Italija
_____ Ohridsko jezero	C. tektonsko jezero	3. Rusija
_____ Oneško jezero	D. umjetno jezero	4. Sjeverna Makedonija
	E. vulkansko jezero	5. Španjolska

6. Sljedeće zadatke riješi pomoću priložene geografske karte Europe.

A. U prazne kružice upiši broj pripadajuće rijeke.

1 – Dnjepr	5 – Odra	9 – Sjeverna Dvina
2 – Dunav	6 – Po (Pad)	10 – Tejo
3 – Ebro	7 – Rajna	11 – Temza
4 – Loire	8 – Rhone	12 – Volga

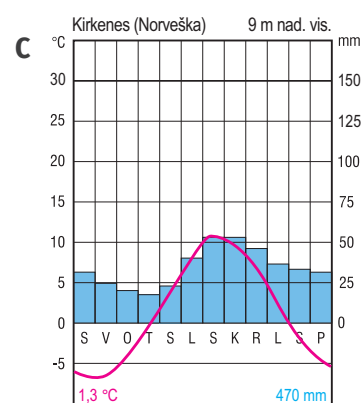
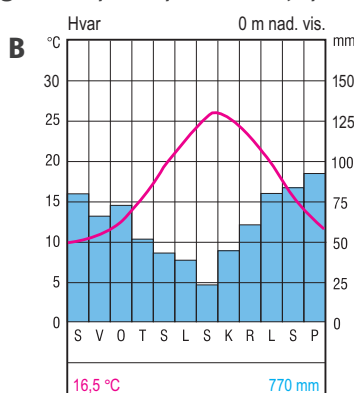
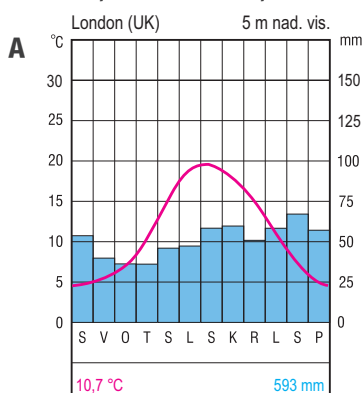
B. Dovrši legendu tako uz odgovarajuću boju na praznu crtu upišeš ime slijeva kojem pripadaju rijeke s karte.

1.5. KLIMATSKA OBILJEŽJA EUROPSKOG KONTINENTA

1. Sljedeće zadatke riješi uz pomoć priložene geografske karte Europe i klimatskih dijagrama.

A. Na prazne crte ispod klimatskih dijagrama upiši tip klime koji pokazuje.

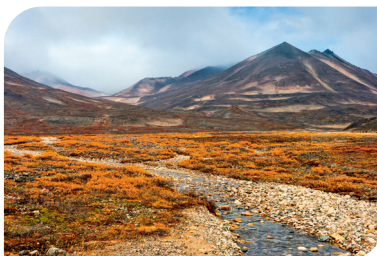
B. Analiziraj klimatski dijagram **B** pa dopuni rečenice.

Najtopliji je mjesec _____. Temperatura najtoplijeg mjeseca iznosi _____ °C.

U mjesecu _____ zabilježena je najmanja količina padalina, a iznosi _____ mm.

C. Poveži vegetaciju na fotografiji s klimatskim obilježjima prikazanim klimatskim dijagramima u zadatku **A**.

Na crtu ispod fotografije upiši slovo koje označava klimatski dijagram za koji je ta vegetacija tipična.

2. Objasni svojim riječima.

Kako Golska morska struja utječe na klimu Europe?

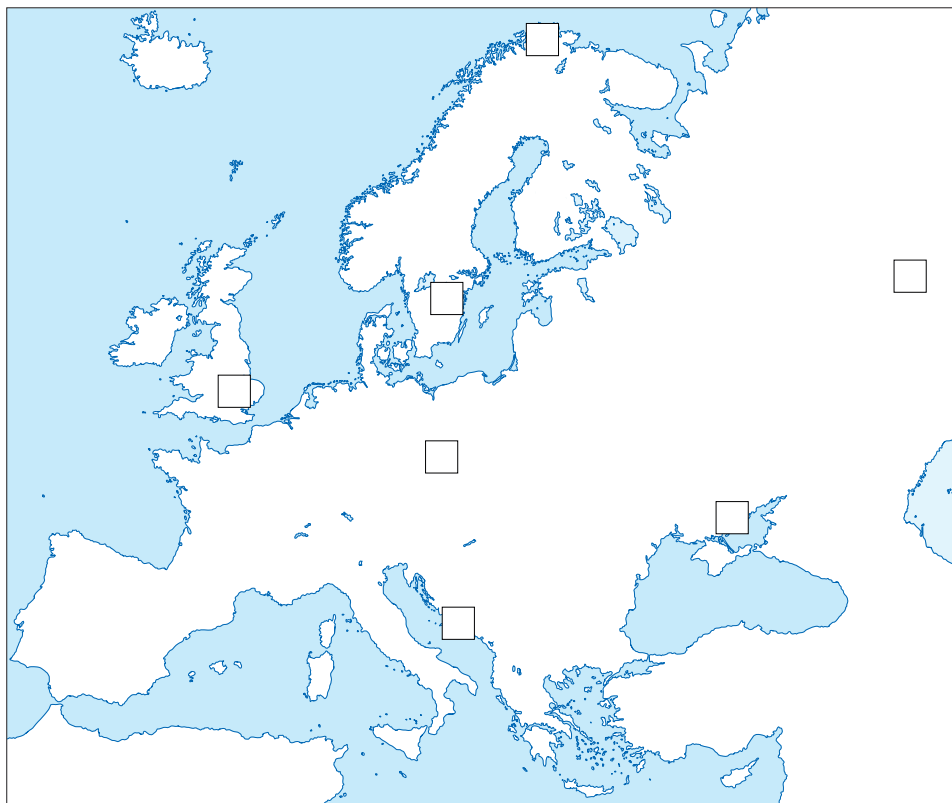
3. U sljedećim su rečenicama podebljani pojmovi odvojeni kosim crtama.
U svakom paru zaokruži točan pojam.

- A. Povoljne klimatske prilike rezultat su smještaja najvećeg dijela europskog kontinenta u **sjevernom** / **južnom** umjerenom pojasu.
- B. Tek se manji dijelovi kontinenta, iznad **sjeverne** / **južne** polarnice, nalaze u **sjevernom** / **južnom** hladnom pojasu.

4. Poveži lijevi i desni stupac upisivanjem odgovarajućih slova iz lijevog stupca na praznu crtu ispred desnog stupca. Jedno je obilježje u desnom stupcu višak.

- A. sredozemna klima _____ Blage i kišovite zime sa suhim, toplim ili vrućim ljetima te nedostatak padalina u toplijem dijelu godine.
- B. stepska klima _____ Kratka i svježja ljeta te duge i hladne zime.
_____ Topla ljeta i hladne zime uz nedostatak padalina.

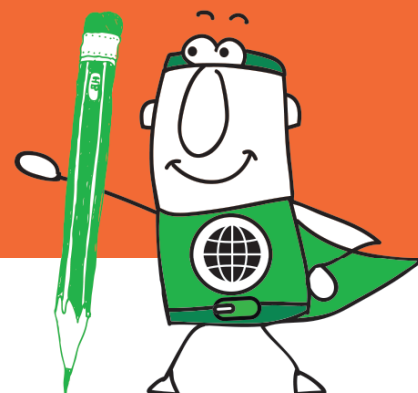
5. Sljedeće zadatke riješi pomoću geografske karte.

- A. U kvadratiće na geografskoj karti upiši slovo odgovarajućeg klimatskog dijagrama za gradove iz 1. zadatka. Četiri su kvadratića višak.
- B. Kosim crtama (///) označi prostor Europe pod utjecajem umjereno tople kišne klime.

2. POLITIČKA I UPRAVNA ORGANIZACIJA EUROPSKOG PROSTORA

2.1. POLITIČKA SLIKA EUROPE

1. U sljedećim su rečenicama podebljani pojmovi odvojeni kosim crtama. U svakom paru zaokruži točan pojam.

- A. Europski kontinent ima **manje** / **više** država od Afrike.
- B. Rusiju, Tursku i **Kirgistan** / **Kazahstan** nazivamo euroazijskim državama.
- C. Rusiju, za razliku od ostalih euroazijskih država, svrstavamo u **Jugoistočnu Europu** / **Istočnu Europu**.

2. Dopuni sljedeće rečenice odgovarajućim pojmovima.

Kneževina _____ okružena je Francuskom, s kojom ima bliske odnose.

Prema političkom uređenju, moderne europske kneževine pripadaju _____ monarhijama.

Ostale su europske kneževine (upiši njihova imena) _____ i _____.

3. Objasni svojim riječima.

A. Objasni uzroke nastanka velikog broja država u Europi.

B. Usporedi sličnosti i razlike u političkom uređenju modernih europskih država.

4. Sljedeći zadatak riješi pomoću priložene tablice.
Izračunaj gustoću naseljenosti dviju država te upiši rezultat u predviđeni prostor.

ime države	površina (km ²)	broj stanovnika	gustoća naseljenosti
Francuska	551 695	67 012 883	
Španjolska	498 511	46 937 060	

Prostor za računanje:

Glavni grad države s većom gustoćom naseljenosti jest _____

Imenuj države koje graniče s državom koja je rjeđe naseljena.

5. Osmisli suvenir koji simbolizira neku od europskih republika ili parlamentarnih monarhija te ga opiši i nacrtaj u prazni okvir.

Vrsta suvenira (*kratak opis*).

Prostor za crtanje: